

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati, — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Deželni zbor kranjski.

(IX. seja dne 29. septembra 1882.)

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški in Karol Luckmann stavita nujna predloga, naj deželni zbor dovoli nekaj podpore za po povodnji poškodovane v Tirolskeji in na Koroškem. Finančni odsek predlaga 1000 gld. in sicer 600 gld. za Tirolsko, 400 gld. pa za Koroško. Predlog se brez razgovora odobri.

Na to nastopi kot poročevalec vitez Vesteneck. Narodni poslanci zapuste demonstrativno dvorano. Vesteneck poroča o proračunu deželnega zaklada za l. 1881 in nasvetuje:

Skupna potrebščina deželnega zaklada za leto 1883 v znesku 408.207 gld. 66 kr. in dohodki v znesku 125.949 gld. 1 kr. se potrdé.

2. Za potrebno zalogo primanjke v znesku 282.258 gld. 65 kr. naj se za leto 1883 pobira:

- 16% priklada na celo podpisano svoto vseh neposrednih davkov z vsemi prikladami vred;
- 20% priklada na užitinino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa.

3. Deželnemu odboru se naroča, preskrbeti Najvišjega dovoljenja za sklep pod št. 2.

4. Deželnemu odboru se naroča, da stroške o priliki slavnosti leta 1883, kolikor jih bude treba, vzame iz zneskov, ki bodo v blagajnicah deželnih na razpolaganje, in se istemu za potrebščino, katero bude ob svojem času naznanil, uže naprej osigura indemnitet.

5. Deželnemu odboru se pritrudi, da iz dovoljene svote 25.000 gld. za l. 1883. za take cestne in vodne stavbe in objekte, katere treba izvršiti hitro, dovoljuje podpore po 1000 gld., in da take podpore v prihodnjem deželnem zboru opraviči.

6. Oficijalu extra statum Hermanu Tomanu podeli se izprazneno mesto ingrosista z letno plačo 700 gld., pusti se mu pa dostojanstvo oficijala, službena vrsta, personalnega doklada 100 gld. in druga službena doklada.

Skupna potrebščina za deželni zaklad za leto 1882 razvrsti se posamezno tako:

I. Stroški za deželni zbor	10.790 gld. — kr.
II. Občni upravni stroški	41.531 " 32 ¹ / ₂ "
III. Izdatki za privatno-pravno posestvo	3.814 " 64 "
IV. Izdatki za deželno kulturo	2.370 " — "
V. Izdatki v interesu javne varnosti	86.301 " — "
VI. Izdatki za zdravstvene potrebe	4.957 " — "
VII. Deželne dobrodelne naprave	192.813 " 27 ¹ / ₂ "
VIII. Izdatki za izobraževalne namene	27.280 " 42 "
IX. Javna zidanja	25.000 " — "
X. Za vojaške namere in predprego	5.550 " — "
XI. Razni izdatki	7.000 " — "
Vkufe	408.207 gld. 66 kr.

Skupni dohodki so sledeči:

I. Dohodki iz privatno-pravnega premoženja	39.883 gld. 38 ¹ / ₂ kr.
II. Dohodki iz javnih naslovov	3.110 " 60 "
III. Dohodki deželnih naprav in zakladov	70.489 " 60 ¹ / ₂ "
IV. Razni dohodki	12.465 " 42 "
Vkufe	125.949 gld. 1 kr.

tedaj je primanjkljaja 282.258 gld. 65 kr., kateri se pokrije po predlogih finančnega odseka.

Vsi ti nasveti odobre se brez ugovora, isto tako tudi glavni pregled deželnega zaklada za leto 1881. o katerem zopet poroča vitez Vesteneck.

Poslanec Dežman poroča o prezidavanji deželnega gledališča zaradi nevarnosti ognja in o drugih napravah. Stroški, kateri pa niso še natanko preračunjeni, bodo iznašali do 12.000 gld.

Posestniki lož plačajo 5780 gld., kranjska hranilnica dala je s posebnim ozirom na obiskovalce parterja in galerije 3000 gld., mestna občina ljubljanska 1000 gld., to je vse vkupe 9780 gld.; vse drugo, namreč blizo 4000 gld., ker bodo stroški najbrže še narastli, mora plačati dežela Kranjska, kot lastnik gledališča. Poročevalec nasvetuje, naj deželni zbor poročilo vzame začasno na znanje, in naj o določenem prinesku sklepa še le tedaj, ko se predloži računski sklep gledališčenega zaklada za l. 1882.

Zbor to odobri.

Baron Apfaltrern poroča v imenu finančnega odseka o peticiji posestnikov gledališčenih lož, da se jim priznajo pravice pri oddaji gledališčenega podjetja in stavi naslednji predlog:

„Deželni zbor pripozna privatnim posestnikom lož proti temu, da dopolnijo po potrebi do sedaj navadno subvencijo gledališkemu najemniku, da jim gre primeren upliv na oddajo gledališča in na dotične pogoje oddaje. Naroča se deželnemu odboru, naj v smislu peticije sklene poravnavo z delegiranci privatnih posestnikov lož, kateri se morejo izkazati z dotičnim pooblastilom“. Predlog gre na to, da bi volili posestniki privatnih lož štiri delegirance, ki bi imeli s štirimi deželnimi odborniki jednako pravico glasovanja, in ta pomnoženi deželni odbor, pod predsedništvom deželnega glavarja imel bi pravico odločevati o oddaji gledališča in o tem, kakih pogoji naj se stavijo. Baron Apfaltrern gorko priporoča ta predlog.

Poslanec Svetec: Jako osupnil me je predlog finančnega odseka, kateri namerava pri oddaji deželnega gledališča in pri določi vstopnine pripoznavati posestnikom privatnih lož nadvlado nad deželnim odborom, kajti štirje poslanci privatnih ložnih posestnikov naj bi imeli jednako pravico, kot deželni odborniki; po nasvetu finančnega odseka imajo namreč priti v skupno sejo z deželnim odborom, in tam odločevati. Jaz moram proti takemu predlogu, ki nij pravičen deželne posesti, odločno protestovati, kajti nameravani upliv privatnih posest-

LISTEK.

Carstvanje carice Katarine I. (1725—1727.)

Spisal po Solovjevu in drugih J. Steklasa.

Vprašanje o tem, kdo ima pravo carstvovati za Petrom, je razdelilo velmože na dve stranki: stari velmože so hoteli, da bi carstvoval maloletni Peter, vnuk pokojnega carja, sin nesrečnega Alekseja. Na čelu tej stranki so stali Golicini. Ali novi može, povzdigneni po Petru Velikem, niso hoteli videti na prestolu sina Aleksejevega; posebno pa so bili protivni Petru Aleksejeviču oni ljudje, ki so sovražno ravnali z njegovim očetom. Na čelu stajim bila Menšikov in Tolstoj. Tisto noč, ko se je Peter boril s smrtjo, so se velmože silno prepirali, kdo bude njegov naslednik. Knez Dmitrij Mihajlovič Golicin je predlagal s tovariši povzdigniti na prestol maloletnega Petra, a upravo pa izročiti carici

skupaj s senatom. Ali Menšikov, Tolstoj in Apraksin so trdili, da bi to prouzročilo hude borbe, nemire, in da je jedino sredstvo vzdržati značenje in slavo Rusije — proglasiti za samodržavno carico Katarino, katere dostojanstvo so proslavljali, ter pokazivali na njeno sijajno venčanje. Privrženci Katarine so tem laglje zmagali, ker je bila tudi garda na njihovej strani: „Mi smo izgubili očeta, ali nam je ostala mati!“ Častnici so govorili, da bodo razbili starim bojarjem glave, če se bodo protivili carici.

Nova carica je objavila, da hoče vse dokončati, kar je Peter začel. In v istini, po planu Petrovem je bila odpravljena pod vodstvom Beringa ekspedicija, da se reši vprašanje, je-li sovisi Azija z Ameriko? Leta 1726 je bila odprta akademija nauk; ustanovljen novi red Aleksandra Nevskega, tudi po misli Petra Velikega; stareja carevna Ana Petrovna se je omožila za vojvodo Holsteinskega, Karla Fridricha, katerega je odredil Peter še pred smrtjo za moža svoje hčeri. In čeravno so se odločili izpolniti neke namere Petra Velikega, vendar so se tudi

odvažili premeniti neke najvažnejše njegove uredbe: senat je izgubil svoje prvo značenje, ker je bil nad njim postavljen Vrhovni Tajni Svet, v katerega so bili sprejeti po svojih službah najvažnejši senatorji: Menšikov, Apraksin, Golovkin, Tolstoj, knez Golicin (Dmitrij Mihajlo). Mej ruske velmože v Vrhovnem Svetu je bil uvrščen tudi ptujec Osterman, ki je postal neobhodno potreben radi svoje velike sposobnosti za postojano in neutrudljivo delovanje, za uredbo, izučenje vseh potankostij del, radi svojega naobraženja, znanja inostranih jezikov. Tukaj je v prvič tujec zadobil tako važno značenje. Potem je bil v Vrhovni Svet sprejet tudi vojvoda Holsteinski. Senatu in Sinodi je bil odvzet naslov „upravljaljoči“. Senat se je nazival odslej „visok“.

Člani Vrhovnega Tajnega Soveta so opozorili svojo carico, da kmetje, predstavljajoči večino prebivalstva, popolnoma propadajo vsled prevelikih davkov in posebno vsled ugnjetavanja od zemskih oblastij in vojsk ter da beže v Poljsko, k Baškirjem v Zaporozje in v razkol; da je delovanje kolegij

nikov lož na gledališče je pravicam dežele zelo nevaren. Podeljenje take predpravice ložnim posestnikom pa tudi nij v pravičnej razmeri istinitim odnosjem, kajti kranjska dežela je lastnica gledališča, ona zaklada primankljaj gledališča, in toraj imajo privatni ložni posestniki dosti manj pravic, kot dežela; ne gre tedaj nikakor nejednake pravice v enakem meri deliti. Če bodo štirje delegiranci, potem je njim, naj bode deželni odbor te ali one stranke, večina zmirom zagotovljena. Predlog pa je tudi proti §. 7 deželne ustanove, kateri pravi, ako se kako deželno posestvo proda, zastavi ali trajno obteži, tedaj je treba zato posebne postave in sankcije Nj. Veličanstva cesarja. Tako je treba ravnati se tudi v tem slučaju, kajti nikakor utemeljena pravica, katera se hoče dovoliti privatnim ložnim posestnikom na deželno gledališče, trajno obtežuje deželno posest gledališča. Od gospodov one strani pa, katerih je več posestnikov privatnih lož, pričakujem, da se po naših, za vse parlamentarne korporacije veljavnih odnosjih, zdrže glasovanja, kajti tudi v občinskih odborih, kadar pride kaka stvar v obravnavanje, ki je v dotiki s pravicami dotičnikov, godi se tako. (Dobro! Dobro!)

Vitez Kaltenegger pravi, da se ne bode sklepalo ničesa proti postavi in da v takem vprašanju ne gre za strankarsko stališče, ampak vse more delovati za varstvo deželnega premoženja. To pa po predlogu nij v nevarnosti, zato podpira predlog finančnega odseka.

Poslanec Grasselli: Deželni zbor in odbor imata vsako leto z deželnim gledališčem res velike težave. Nesrečne so razmere v posestvu privatnih gledališčnih lož. Ako se pa, kar se je toli podarjalo, razdeli posest deželnega gledališča, se meni žalibog dozdeva, pa sta dežela in deželni odbor prišla še v hujše zadrege. Kajti, ako se prizna pravica privatnih ložnih posestnikov, bode zadeva deželnega gledališča jako komplicirana in še težavnejša, nego dozdej. Jako bi bilo tedaj nevarno, da se ložnim posestnikom prizna pravica, katerej se je do sedaj od deželnega zastopa zmiraj ugovarjalo. Res je, da so ložni posestniki uže mnogokrat žrtvovali precejšnje svote, in da so morali vsako leto in tudi v izrednih slučajih, kakor to leto, prinašati in plačevati. Ali privatni ložni posestniki smatraji morajo stvar le kot kupčijo, čisto v svojem interesu, kajti vsi imajo dohodke od svojih lož. Le nekoliko malo jih je, ki potrebujejo lože za se. Ložni posestniki tedaj svoje doneske za deželno gledališče jako natanjko obrestujejo, vsak stotak ne po 5% ampak po 100%.

Če je res, da prinašajo žrtve, vedo zakaj to store, kajti ako bi ne bilo gledaliških predstav, trpeli bi le oni veliko škodo. Poročevalec misli, da pravica, ki se ložnim posestnikom dovoljuje, nij tako neznatna, ako se jim prisodi, da upljivajo pri volitvi najemnika in pri najemnih pogojih, mej katere spada tudi vstopnina v gledališče. Jaz sem imel dvakrat čast kot deželni odbornik navzočen biti, in vem v kako sitnem položaji bil je deželni odbor, ko je šlo

za osebo direktorja. Zdaj pa bode, ako se privatnim ložnim posestnikom upljiv dovoli, težava še večja. Kako različen je okus, in jako težko je razločevati in soditi, če gre za osebo, kajti tu upljiva prijateljstvo in tudi drugi odnosaji.

Če se tedaj hoče priznati privatnim posestnikom lož odločilna beseda v gledaliških zadevah, bilo bi to jako nevarno; samo z „votum informativum“, katerega so imeli dozdej, bilo bi jim pa jako malo vstrezeno. Če se jim prisodijo pa štirje glasovi, imeli bi zmirom večino in vse odločevanje bilo bi v njih rokah.

Opozarjati mi je pa slavni zbor še na drugo stvar. Tudi mestni zastop ljubljanski je deželni odbor povabil, ko se je šlo za popravne v deželnem gledališči, naj se udeleži tudi mesto prineska za popravne. Mestni zastop sklenil je jednoglasno dati 1000 gld., a s tem, da vsi drugi deležniki brezpogojno svoj donesek prilože.

Meni se zdi, da je pravica, katera se hoče danes priznati privatnim ložnim posestnikom, nekaka kompenzacija za njih prinos, in jaz kot ljubljanski župan ne bi mogel, predno ne vprašam sl. mestaega zbora ljubljanskega, nakazati te svote. Mestni odbor bi si bil lahko pridržal kake pravice na gledališče, a on tega nij storil in očitati se mu ne more niti najmanjša stvar. Jaz tedaj predlagam, da se zaradi velike važnosti stvari sklene, naj deželni odbor se pomeni s privatnimi ložnimi posestniki zaradi njih zahtev, in naj pogodbo, katera se bode z njimi sklenila brez pravne veljave, v potrjenje predloži slavnemu deželnemu zboru. (Dobro! Dobro!)

Dežman zagovarja pravice privatnih ložnih posestnikov in se čudi, da se narodni poslanci toliko brigajo za deželno gledališče, saj je uže dr. Janez Bleiweis rekel, naj dežela gledališče opusti in naj isto prevzame mesto ljubljansko.

Poslanec Grasselli pravi, da privatni ložni posestniki žele le od svoje darežljivosti žeti dobiček. Sitnostij bode odslej še več, nič se ne bode deželnemu odboru polajšalo, in štrana zamotala se bode še bolj! (Poslanec Robič kliče: Samo deželni denar se bo dajal!) Z dobrimi sveti pa ložni posestniki itak radi vstrežejo, več jim priznati nij treba.

Poslanec Svetec: Deželni odbor je imel dosedaj neomejeno pravico oddajati gledališče, komur je hotel, potem bode pa le votum ložnih posestnikov merodajen. Nakladala bi se servitutna pravica na vse večne čase, a vi gospoda, znate ustavo za se obračati; druga večina deželnega zbora bode pa vedela tudi vaše nepostavne sklepe ovreči. (Dobro! Dobro!)

Igralo se je dosedaj v deželnem gledališči tudi nekatere večere slovenski, h katerim predstavam tolikrat omenjenih privatnih ložnih posestnikov nikdar nij in njih lože ostanejo vsikdar prazne. Prepričan sem, da bodo ti gospodje rekli, da slovenskih predstav popolnem nič treba nij v deželnem gledališči, če bodo imeli moč zato. Če se reče, da dežela daje le malo podpore, vprašati moram, ali deželne lože, katere dobi najemnik

brezplačno, ne veljajo nič? Nij tudi to jako velika podpora?

Dr. pl. Schrey govori nekaj malo razumljivega. Deželni poslanci, kateri so ložni posestniki, vedo uže sami, kaj jim je pri glasovanji storiti. (Klici: Bomo videli!) Potem jako obširno hoče deducirati pravico ložnih posestnikov. 1000 gld., katere je dalo mesto, je njemu „ein sehr bescheidener Beitrag“.

Poročevalec baron Apfaltrern govori jako osorno. Mestni zbor dovolil je le 1000 gld., mej tem ko je kranjska hranilnica dovolila 3000 gld. Rudečica bi morala obliči mestni zbor ljubljanski, da je dal tako neznatno svoto. (Oho! Oho! Glasen upor narodnih poslancev.) Pa, če bi mesto ljubljansko ne dalo teh 1000 gld., pravi baron Apfaltrern, se bodo uže kje drugej našli. (Dr. Zarnik kliče: Bravo! Bravo!) Ljubljansko mesto, trdi baron Apfaltrern, ima od nemškega gledališča velikanske koristi! (Dr. Vošnjak kliče: Zapuščene dolgove nemških igralcev. Dobro! Istina.)

Seja sedaj preneha za nekoliko časa, in finančni odsek ima posvetovanje, da stavi drug nasvet. Ko se seja zopet prične, prebere baron Apfaltrern nekoliko modificiran nasvet.

Poslanec Klun zahteva, da se popolnem preustrojeni nasvet natisne in razdeli mej poslance, kajti narodni poslanci bi bili drugače primorani se zdržati glasovanja, zapustiti zbornico in proti sklepu uložiti protest.

Poslanec Grasselli pravi, da nij v predlogu toliko novega, da bi bila prememba težko pregledna. Vsa stvar trati uže mnogo več časa, nego je vredna.

Dr. Poklukar hoče, da se sklepanje odloži.

Poslanec Svetec opomni, da poslanci, vsaj narodni, ne vedo ničesa, v katerem smislu je napravljena pogodba z gledališkim najemnikom. Kako se more priznati pravica delati pogodbo, če se ne ve kakšna je?

Deželni glavar Thurn meni, da bi bilo vender umestno ustreči zahtevi narodne stranke.

Dr. Zarnik: Mi ne poznamo niti pogodbe, niti njenih bistvenih točk, kajti nikdar je nijsmo čitali in sploh ničesa čuli. Ako nam hoče večina predloge proti opravnemu redu kar oktroirati, ne preostaje nam drugzega, kakor protest uložiti in oditi.

Poslanec Grasselli: Slavni zbor! Jaz poprimem besedo, da odgovorim na nekatere opazke prečastitega g. poročevalca baron Apfaltrern-a. Izjavil je on, da bi morala vse člane mestnega zbora ljubljanskega obliči rudečica, da so dovolili le 1000 gl. za popravno deželnega gledališča.

Jaz moram ljubljanski mestni zbor proti takej izjavi odločno braniti, (Dobro! Dobro!) in mislim da bode vsakdo lahko vedel, kdo ima zarudeti zaradi izjavljenih besedij. Konečno le še opomnim, da je dotični znesek prvi, katerega je ljubljanski mestni zbor, in to njegova narodna večina, (Klici: Čujte! Čujte!) dovolila za deželno gledališče, in smelo trdim, da noben mestni zastop ljubljanski,

prepočasno in nedovoljno, a vsled tega propadajo prositelji; da so izvori dohodkov oskudni, stroški mnogo večji nego dohodki, a računi pri državnej blagajni nikakoršni. In ker je bil prevelik broj upraviteljev, činovnikov in kancelij za narod pretežak, bilo je zapovedano: da se imajo nepotrebni upravitelji, nepotrebne kancelije in uradi po gubernijah odstraniti ter predati vse razprave in sodbe gubernatorjem in vojvodom; njim se imajo pokoravati tudi mestni magistrati. Ali s poslednjo uredbo, zadevajočo magistrato, je bilo narušeno važno urenje Petra Velikega, zahtevano po potrebah občinstva, ki so še tako silno čuvstvovala v starej Rusiji. In ker se je poprejšnja razvrstitev vojske po okrožjih smatrala težavno za kmeta, bilo je sklenjeno, naseliti polke po slobodah pri mestih. Sredstva pa za umnoženje dohodkov in umanjšanje državnih stroškov so bila priznana: pobiranje zaostalih davkov, pomnožitev novih colnin, pomanjšanje broja činovnikov, pa tudi plač njihovih, sodnijskemu osobju pa je bilo naloženo mesto prave plače zadovoljevati

se z dohodki od dobrovoljnih prineskov prositeljev.

Sestavljanje novega zakonika se je nadaljevalo tudi za Katarino, pa je vender hitro napredovalo; da se delo pospeši, bilo je zapovedano, da imata v komisiji sedeti dva člana iz duhovščine, dva iz vojaščine, dva iz meščanstva in iz magistrata. Kar se tiče duhovščine, bilo je zabranjeno brez sinodnega ukaza postriči se za meniha, razen vdovcev duhovnov in dijakonov. V pogledu prosvete pa se je, razen utemeljenja akademije, sledeče odredilo: Peter Veliki je bil zapovedal, da se imajo izvestja vseh kolegij in pisarnic pošiljati v tiskarno, ter tiskati o vseh važnih delih, ki se tičejo narodnega znanja; po smrti velikega razširitelja narodnega znanja so našli v kolegijah in pisarnah, da je tiskanje teh izvestij nepotrebno delo, ter so tudi vse opustili; ali Katarina je objavila, da je soobčjenje teh izvestij narodu nevede odvezeto, ter je zapovedala, da se ima zopet vse tiskati kakor poprej. Šafirovu, ki se je povrnil iz prognostva, je bilo na-

loženo, da napiše historijo Petra I. ter so se mu zato morala od vseh stranij izvestja pošiljati. Tudi je bilo zapovedano trgovcem, da imajo svojo deco pošiljati na nauke s prva v Rigo in Revel, a kasneje v inozemstvo. Odnosno nraov in običajev je znamenita naredba carice o nadzoru pri rokoboru, ker so se boritelji večkrat predrznili svoje protivnike biti z nožmi, kamenjem, ali pa pesek v obraz metati.

Po ustanovi Petra Velikega je imela Katarina pravo, imenovati si naslednika po svojej volji. Večji del velmož in narod sam je bil za velikega kneza Petra Aleksejeviča. Na njegovej strani je stal tudi mogočni Menšikov, zato ker se je sprl z vojvodo holšteinskim, katerega soprogo Ano Petrovno je hotela videti na prestolu Petru protivna stranka. Da bi se v svojem položaji pri Petru vzdržal, nagovoril je Menšikov carico, da je privolila na brak njegove hčeri z velikim knezom. Stranka Ane Petrovne je pala v silno nemilost: glava njena, Tolstoj je bil prognan v Solovke. Katarina je umrla 6. maja 1727 in Peter je bil proglašen za carja.

naj bi bil sestavljen kakor koli hoče, bi si ne upal pri obstoječih razmerah votirati večjo svoto! (Živahna pohvala.)

Potem se seja sklene.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 4. oktobra.

„Mor. Orlice“ se ostro pritožuje čez moravski deželni šolski svet, ki se obnaša, kakor da bi bil samo za nemške šole tu. Ne le da se vrše vsa posvetovanja, seje, debate, dopisi izključljivo le v nemškem jeziku, celo imenovanje čeških učiteljev za česke šole pisana so nemški. Tako ravnanje je škodljivo za celo šolstvo v Moravski, katero še vedno stoka pod jarmom „zatiranih“ Nemcev.

V Požunu se povrača počasi prejšnji red, ali iz okolice njegove in iz komitata sploh prihajajo žalostne vesti o izgredih in veliki razburjenosti ljudstva. Posebno v krajih St. Georgen, Retse, Wartberg, Stampfen in Landschütz godili so se grozni nemiri. V Požunu se je garnizija močno pomnožila, da se more tudi v okolico poslati vojakov. V več krajih ustavlja se ljudstvo celo vojaku in — izid je krvav. Nespametno pa je, da se židje sem ter tja očitno bahajo z vojaškim varstvom, kar ljudi še bolj draži. Pri mestnem uradu uležile so se reklamacije za odškodovanje; dosedaj znaša naznanjena škoda le 5000 gld. Velike firme, kot: Fränkel-jevi sinovi, Tedesco, Löwy itd. se hoté s svojimi tovarnami preseliti na Dunaj; na ta način bi postalo 2500 delavcev brez kruha. V delavskih krogih je zbog tega razdraženost velika in mestni svet se jako trudi, da bi se ti sklepi velikih industrijalcev ne uresničili. Iz Pešte se javlja, da se bo, ako bi se v Požunu ponovili izgredi, odredilo izredno stanje ali pa celo proglasil brzi sod. — Časnik „Nemzet“, kateri trdi, da prihaja vse protižidovstvo iz Nemčije, ter da je v tesnej zvezi z „Schulvereinom“, pravi izrečno: „Nemški „Schulverein“ je predhodnik in prvoborilec protižidovstvu, kajti on prinaša s soboj ne le germanizacijo, temveč tudi mejnarodno sovraštvo na tak način, kakor se razširja kuga po volnenih capah. On ne razširja prosvete, nego samo borniranje in obskurantizem.“

Vnanje države.

Za prihodnji sestanek bolgarskega kneza Aleksandra s kraljem Milanom delajo se že priprave. General Lessowoi, polkovnik Stanicky in adjutant Marinov odposlali se bodo s posebno ladjo, da kralja privedejo z vso slovesnostjo.

Kot karakteristično znamenje, kako Bismarck Poljake ljubi, naj služi ta-le dogodbica iz lanskega volilnega boja za nemški državni zbor. Nekoliko konservativcev iz volilnega okraja Strassburg-Graudenz povprašalo je kancelarja, bi li ne bilo dobro in prav, da bi glasovali za Poljaka Lyskowski-ja, katerega nazori o narodnem gospodarstvu in socializmu se bolj strinjajo z onimi državnega kancelarja, kakor pa nazori nacionalno-liberalnega protikandidata. Na to pa so dobili odgovor, naj le oddajo svoje glase — Nemcu.

„Times“ pravijo, da Francija nijma pravice o Egiptu v bodoče besedovati. Egipčevsko vprašanje rešila bo Anglija na svojo roko v zadovoljnost vseh narodnostij. Političnih interesov Evropanih se Anglija ne bode dotaknila, ali pa k večjemu v njihovo dobro. — Posebni komisijon vojnega soda imel je v ponedeljek v navzočnosti Wilson-a svojo prvo sejo. Konzul Malet naznanil je egipčevski vladi, da se tudičasne naredbe ne smejo izvršiti brez vednosti zastopnika angleške vlade. — Wolseley bode zapustil Egipt oko 20. t. m.

Dopisi.

Iz Rudolfovega 2. oktobra. [Izv. dopis.]

S kakšnimi težavami boriti se je narodnej stranki v prekrščenem Novem Mestu, vsakemu nij znano. Volitve so pred durmi in najčilejšega sobojevnika nam je vzela neizprosna smrt. Ferdo Seidl, trgovec in hišni posestnik v Rudolfovem, nadporočnik in poveljnik mestne straže, vodja meščanske godbe, nekdanji predsednik, slednji čas odbornik narodne čitalnice, kmetijske podružnice, obrtniškega pomočnega društva in član raznih društev, darežljivi podpornik narodnih zavodov in podvzetij, je po kratkej bolezni 25. septembra t. l. umrl. Njegov spreved je bil veličasten. Celo mesto se je udeležilo pogreba. Iz Krškega, Kostanjevice, Št. Jarneja in iz oddaljenih krajev so došli znanci in prijatelji ranjcemu zadnjo

časť izkazat. Mnogo krasnih vencev se je položilo na njegovo rakev. Pri sprevedu so bila zastopana narodna društva. Koliko zaslug pa tudi ima Seidl ne samo za Novo Mesto, ampak sploh za Dolenjsko! Kjer se je kaj osnovalo na korist in blagor svojega naroda ali someščanov, bil je prvi mej osnovelec. Da se meščanska godba nij razpršila v kljub silnim naporom kazinarjev se je le njemu zahvaliti. Ko se je „Narodni Dom“ zidal, daroval je izdatno svoto. Mej tem, ko so nekdanji narodnjaki zapuščali čitalnico, ter iz koristoljubja svoj narod zatajevali, ostal je Seidl neomahljiv in zvest sin svojega rodu, ter je kot odbornik narodnih društev neumorno in neprenehoma leta in leta trudil se za ravnopravnost in razširjenje narodne ideje. V mestnem odboru je odločno in neustrašljivo svoje narodno stališče zagovarjal. Pri volitvah nij bil samo najzanesljivejši narodni volilec, ampak tudi merodajni agitator in buditelj družih. Zaradi njegove značajnosti imel je, ko je bil živ, mnogo nasprotnikov, a ko je oči zatisnil, so tudi ti utrinjali si solze.

V kratkem govoru g. dr. Poznika, kot čitalniškega predsednika in načelnika kmetijske podružnice, so bile lastnosti njegove slikane z besedami: Blagi ranjci bil je iskren domoljub, zanesljiv prijatelj, ljubeznjiv soprog in skrben oče svojih otrok. Naj mu bode zemljica lahka in večni spomin!

Domače stvari.

— (Nj. Veličanstva god) obhajal se je po vseh ljubljanskih cerkvah. Slovesna maša, katere so se udeležili vsi dostojanstveniki in mnogo občinstva, služila se je v stolnej cerkvi ob 10. uri dopoldne.

— (Klub narodnih deželnih poslancev) ima v petek ob 6. uri zvečer sejo. Torej v četrtek nij kluba.

— (Novomeške volitve.) Pred kratkim smo poročali, da je v Novem Mestu volilna komisija za občinske volitve po reklamacijah odločila: da c. kr. gimnazijalni profesor, ako je frančiškanskega reda, nijma volilne pravice. Narodnjaki volilci so zoper ta nepostavni odlok rekurirali in se sklicavali na jasne besede §. 1 št. 2 litt. f. in na nejasne besede razlogov v odloku, kateri samo pravijo: da je uže davno po najvišjih določbah izrečeno, da duhovniki v samostanskem redu nijmajo volilnih pravic za državni, deželni ali občinski zbor. Kedar, kje, komu, in od kod bi bile izišle take „najvišje odločbe“, nij nič povedano. Sicer je pa vprašanje sedaj le to, ali izgubi c. kr. gimnazijalni profesor svojo državljansko pravico kot volilec, ako postane frančiškanski redovnik ali ne. Ta rekurz je okrajni glavar gospod Eckel odbil, tedaj tako odločil, kakor je v prvi instanci odločila volilna komisija. Razlogov pa nij nič povedal. Po §. 17, predzadnje točki je to bila zadnja odločba, pravomočna za dotično volitev. Vendar se bode poskušalo vse, kar je sploh po postavi mogoče doseči, da ne bode to obveljalo, kar nij postavno. V Ljubljani je preč. g. frančiškanski župnik vsako leto volil.

— (Loterija za „Narodni Dom“ dovoljena.) Prejeli smo veselo sporočilo, da je visoko finančno ministerstvo dovolilo izvršitev loterije na korist „Narodnemu Domu“. Nadejamo se, da bode sedaj upravni odbor vse potrebno storil, da se srečke kar najpreje mogoče začno prodajati; od domoljubnega občinstva našega pa pričakujemo, da bode prav pridno segalo po njih. Načrt loterije in seznam znamenitejših dobitkov priobčili bodemo v jednej prihodnjih števil. Za sedaj pripominjamo le, da bode vseh dobitkov — katerih nekateri so jako dragoceni — 2257.

— (Dr. Ferdinand Dominikus) povabljen je vstopiti v deželno-železniški odbor.

— (Nesreča.) Včeraj zvečer splašil se je na dunajske cesti vojaški konj, vrgel jezdeca vojaka raz sebe ter mu skočil z obema prednjima nogama na prsi in trebuh ter mu prizadel take smrtné rane, da je vojak baje uže izdihnil dušo. Zbesneli konj zadel je s kopitom tudi neko gospo na glavo tako silno, da so se jej pretresli možjani in je bila dalje časa v nezavesti. Konja, ki je imel na sedlo obe-

šeno sabljo, katera ga je bila ob straneh in tako rekoč poganjala, vjeli so potem v kolizeji.

— (Premiranje sadjerejcev na tržaške razstavi.) Kakor uže znano, pričela se je s 1. oktobrom razstava sadja, katera bode trajala do 6. t. m. Kranjska razstavila je mnogo lepega sadja, ter je na njo odpadlo pet premij, in sicer: Častno diplomó tržaške razstave prejela je c. kr. kmetijska družba, zlato medaljo avstrijskega pomologičnega društva dobil je g. Moric Scheier, predsednik kmetijske podružnice v Radečah, srebrno medaljo tržaške razstave prejel je gosp. grof Ervin Auersperg, medaljo z broná pa gosp. baron Mayr. Gospod I. Murnik, odbornik c. kr. kmetijske družbe, dobil je za trud, da se je Kranjska primerno udeležila razstave sadja in kot sodelovalec, srebrno medaljo. Natančneje poročilo o tej razstavi, kakor o pomologičnem kongresu priobčimo v kratkem.

Telegrama „Slovenskemu Narodu“:

Praga 3. oktobra. Deželni zbor vzprijel je jednoglasno vladno predlogo, da se rektorju na českem vseučilišču prizna virilen glas. Dotična debata vršila se je jako spravedljivo.

Požun 4. oktobra. Odredba ministra Tisze določuje za mesec dnij naglo sodbo (standrecht) za ves požunski komitat in imenuje višjega župana Eszterhazy-ja izrednim vladnim komisarjem za vse ozemlje požunskega komitata.

Narodno-gospodarske stvari.

Tržaška razstava.

(Dalje.)

Bosna in Hercegovina — ta avstrijska Irlandija — zastopana je v razstavi jako odlično, in kdor to kolektivno razstavo pregleda le površno, čudil bode se naravnemu bogstvu teh dežel. Takoj pri vstopu predstavlja se v steklenem salonu bogata in krasna bosanska noša, kakeršna je običajna pri slovesnih prilikah v premožnih krogih. Dva možaka v bogatej, z zlatom vezenej opravi, dve ženski v blestečih haljinah in trije otroci, jako ukusno oblečeni, reprezentujejo bosansko prebivalstvo, seveda primerno idealizirano.

Na desnej ob steni razloženi so v prvi vrsti rudniški pridelki, jako lepa manganova in antimónova ruda, svinec, arzenov čiš, železo, trahit, serpentin, morska pena, kovano železo in kosi premoga iz okolice zeniške. Izmej rastlinskih pridelkov pa jako lep sumah (ki se uže tudi v Istri prideluje), ježice, prerezi raznovrstnega lesa, posebno lepi javorovi in bukovi, žita, pletenina in specialiteta Bosne: suhe slive. Mimo pšenične, kuruzne in družih mok, slivovke iz Posavine, soli iz Gorenje Tuzle, serajevskih sveč in mostarskega mila pride se do razstavljenih šolskih izdelkov. Na ogled stavljené so cele skladnice pisank raznih razredov. Učenci učé se latinice, cirilice in neizogibljive nemščine. Kako neukretno se čita podpis „Marinko Marinković, schüler IV. klasse“! A pri vseh vajah videti je, kako se usiljuje tudi tam doli nemščina, in kar je ženskih ročnih del, razstavljená so vsa pod nemškim naslovom, dokaz, kako se propagira nemščina, dokaz pa tudi, da naša uprava nij ničesa pozabila, a se tudi ničesa naučila.

Najlepše bosniško delo je brezdvoybeno krasno orožje in sploh izdelki iz zlata in srebra, britki, s srebrom in zlatom uloženi handžari razne velikosti, vsakovrstni noži, bogato okovani samokresi in srebrni kartuši za patrone; — najzanimljivejša pa nekatera ženska dela, preproge, haljine, čevrme (robeci), pri katerih vseh prevladujejo žive boje in deloma znana jugoslovanska ornamentika. Sestave boj so navadno te-le: belo-zeleno, belo-črno-rudeče-zlato, belozlato, črno-zlato z zelenim robom, belo-srebrno-zlato, višnjevo dno in zlate rože. Bosniški zlatarji so zlasti mojstri, kar se tiče srebrnih filigran-izdelkov, v drugih predmetih pa ne kažejo toli izvirnega ukusa, in ovrtaški (collier) iz prevrtanih dvajsetic ali celo cekinov so poznati uže povsod. Nekaj posebnega je turška miza s servisom iz srebra, a z nadpisom „Tavola da pranzo turca“, potem lično iz lesa izdelani model stanjšča Bega Kapitanoviča v Serajevu, in harema, v katerem ima liki v kletki zaprte svoje krasotice. Ker je za Bošnjaka jedna glavnih sladčic tobak, razstavljeno je mnogo tobaka, pip, čibukov itd., kateri predmeti so pa vsacemu, če ne kot očividcu, pa vsaj po podobah in slikah poznati. Bosenska razstava dela pri vsej primitivnosti nekaterih izdelkov vender dober vtis, ker kaže prirojeni ukus in zlasti nekaka umetelnost glede razvrstitve in spojenja barv. (Dalje prih.)

Papirna renta	76	gld.	75	kr.
Srebrna renta	77	"	35	"
Zlata renta	95	"	40	"
5% marcna renta	92	"	75	"
Akcije narodne banke	828	"	—	"
Kreditne akcije	316	"	—	"
London	119	"	20	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	45 1/2	"
C. kr. cekini	5	"	65	"
Nemške marke	58	"	25	"
4% državne srečke iz l. 1854	250	gld.	120	"
Državne srečke iz l. 1864	100	"	170	"
4% avstr. zlata renta, davka prosta	95	"	35	"
Ogrska zlata renta 6%	119	"	20	"
" " 4%	87	"	65	"
" " papirna renta 5%	86	"	85	"
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104	"	—	"
Dunava reg. srečke 5%	100	gld.	115	"
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	188	"	50	"
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	98	"	—	"
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	106	"	25	"
Kreditne srečke	100	gld.	174	"
Rudolfove srečke	10	"	—	"
Akcije anglo-avstr. banke	120	"	127	"
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	229	"	—	"

Izurjenega stenografa,

slovenskega in nemškega jezika popolnem zmožnega, sprejemem takoj.

Dr. Dominkuš,
odvetnik v Mariboru.

(631-3)

Hiša na prodaj.

Proda se pod ugodnimi pogoji hiša v **Jesenicah** na **Gorenjskem**; hiša je v dobrem stanu in posebno pripravana za kako kupčijo ali obrtnijo. Za polovico kupne svote se počaka. Natančneje izve se pri

Janezu Knezu
v Spodnji Šiški.

(640-1)

Priznано izvrstne,
na
tržiške razstavi s srebrno svetinjo
odlikovane

VOŠČENE SVEČE

iz garantirano pravega, nepokvarjenega
čebelnega voska,
ponudijo

P. & R. SEEMANN

v Ljubljani. (636-1)

„JANUS“

vzajemna zavarovalnica za življenje na Dunaji.

Ustanovljena 1839.

Stanje konec 1881. leta:

Zavarovan kapital v 25,151 policah	Izplačanih za l. 1881	gld. 403.943
Rezervni fond	Izplačanih izza ustanovljenja čez „	7,000.000
Čisti dobiček (100%) razdeli se vsako leto mej članove in za leto 1882. znaša ta 22% letne premije.	Dobiček za l. 1881	158.190

V zadnjih 10 letih povrnilo se je po čez 20% premije.

Za naročila priporoča se

glavna agentura za Kranjsko

v Ljubljani, Mestni trg 14, II. nadstropje.

(479-12)

B. Zegner.

Odpretje obrta

v hiši g. Žitnika na Bregu h. št. 14 v Ljubljani.

Podpisana naznanjava p. t. občinstvu, da sva z današnjim dnem odprla krojaško obrtnijo pod imenom

PUŠ & ČERNE.

Priporočava se za izdelovanje oblek za gospode in dečke, zagotavlja jako fino delo, najmodernejšo fačono in najbolj ceno računanje.

Velika izbér najmodernejšega blaga bode zmirom v zalogi. Prevzemljeva pak tudi vsako delo, ako p. t. naročnik blago sam prinese.

Za prijazna naročila se priporočata

z visokim spoštovanjem

Puš & Černe.

(603-4)

Oklic.

Ljubljansko mesto namerja živinski semenj od dozdaneja prostora preložiti na kak prostor blizu nove mestne klavnice.

Posestniki okolu mestne klavnice ležečih zemljišč so torej povabljeni, da izročé ponudbe o prodaji svojih zemljišč ali vsak zá-se ali združeni do 15. dne oktobra 1882 mestnemu magistratu.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 22. septembra 1882.

Župan: Grasselli.

Razprodaja

moške in otroške obleke in ostale zaloge neizdelanega blaga

iz Anton Orehek-ove konkurzne mase v čitalnišnem poslopiju v Ljubljani vsak dan do 15. t. m. pod fabriško ceno.

V Ljubljani, v 3. dan oktobra 1882.

(641-1)

Prejemnica konkurzne mase.

KAROLINA FISCHER,

operna pevka,

Krakovski nasip št. 4, I. nadstropje,
poučuje

V petji in igri na glasoviru,

(tudi četveročno), doma in izven doma, pričetnike, kakor tudi napredujoče ter prosi mnogoštevilnega nagovora.

Ima najboljša spričevala dunajskega konservatorija in njega diplom. (621-3)

Doma je opoludne od 12. do 2.

Olivan mož,

bolj postaren, ki premore kakih 40.000 gld., želi z jedno solidno in neodvisno damo — samico ali vdovo brez otrok — kacih 30 let staro, stopiti v ožje znanje. Zahteva se: nježno srce, varčnost in primerno premoženje. Pisma s fotografijo naj se pošljejo z napisom „A. Z.“ upravništvu tega lista. Diskrecija se jaméi. (624-3)

TRŽAŠKA razstavina LOTERIJA.

1. glavni dobitok gotovih 50.000 gld.

2. glavni dobitok gotovih 20.000 gld.

3. glavni dobitok gotovih 10.000 gld.

Nadalje

1 à gld. 10.000 — 4 à gld. 5000 — 5 à gld. 3000 — 15 à gld. 1000 — 30 à gld. 500 — 50 à gld. 300 — 50 à gld. 200 — 100 à gld. 100 — 200 à gld. 50 — 542 à gld. 25, — skupaj

1000 dobitkov iz 213.550 goldinarjev,

razven tega še mnogo drugih postranskih dobitkov, obstoječih v stvareh, ki so jih podarili razstavljalci.

Cena jednemu lozu 50 kr. (638-1)

Naročila s pridjanimi 15 kr. za poštnino naj se pošiljajo na

loterijski oddelek tržiške razstave, Piazza Grande št. 2 v Trstu.

Tujci:

3. oktobra.

Pri Slonu: Bonar iz Gorice. — pl. Sauti iz Trsta. Pecinal z Dunaja.

Pri Malicé: Kandič iz Gradca. —

Pri avstrijskem cesarji: Stich iz Celja.

Ustanovljeno l. 1847.

J. J. NAGLAS-ova tovarna za pohištvo

v Ljubljani,

Auerspergov trg št. 7 in Gospodske ulice (Knežji dvor),

sprejema kompletne oprave za bala, stanovanja in hotele od najbolj preproste do najfinejše izpeljave po najnižjih fabriških cenah z garancijo.

Ilustrovani cenilniki gratis. (642-1)

Kupčijska prememba.

Udano podpisani dovoljuje si velečastitim p. n. naročevalcem, pa tudi p. n. občinstvu s tem preponižno naznaniti, da je do sedaj pod firmo

B. SCHITNIK & KUNST

obstoječo trgovino s čevljarskim blagom v Ljubljani z aktivni in pasivi njenimi prevzel od svojega dosedanega družnika gospoda Jarneja Schitnika po prijateljskem dogovorjenji v samo svojo last in jo bo pod svojo lastno firmo

ALOJZIJ KUNST

nespremenjeno nadaljeval.

Najvljudneje zahvaljujoč se za več ko 10letno tako obilno zaupanje, se podpisani lepo priporoča za daljna blagovoljna naročila z zagotavljenjem, da si bo vedno marljivo prizadeval, z zares dovršenimi izdelki in nizko ceno opravičiti vá-nj stavljeno zaupanje.

Prečastitim damam in gospodom naročevalcem se še jedenkrat priporočam z največjim spoštovanjem

Alojzij Kunst,

(634-3)

trgovina s čevljarskim blagom v Ljubljani,
Judovske ulice št. 4.

Dobro preskrbljena zaloga gotovih čevljev za dame, gospode in otroke je vsakemu na ogled in izbér.